

BESZÉLGETÉS KÜRTHY ANDRÁS OPERARENDEZŐVEL

A sorozatgyártás a zenében sem művészet

Korunk legnagyobb énekművészeivel dolgozik a világ híres operaházaiban. A szakmai alázatot kezdőktől és hírességektől egyaránt megköveteli. Kürthy András operarendező ismeretlenebb oldaláról is bemutatkozik.

→ **NÁNÓ CSABA**

A járvány nem hagy minket nyugton. Ön dolgozott ezen a nyáron, vagy kicsit kikapcsolt?

A munkát és a kikapcsolódást nem tudom szétválasztani. Operatügyben nem dolgoztam, egyébként igen. Régóta foglalkozok fotózással, és ha valaki három hét alatt Rómában 5500 fényképet készít, az nem sorolható csupán a szórakozás kategóriájába. Az amatőrök szerint a fényképezés abból áll, hogy az ember megnyomja a gombot. A nehéz rész azonban csak azután következik: beazonosítani, megigazítani a képeket. Régen ezt a munkát a laborokban végezték, manapság a fotós maga végzi.

Rendez a fényképekből kiállítást is?

Az igazság az, hogy – jó néhánnyal a hátam mögött – a kiállításokat már nem igazán szeretem. Amikor Szelényi Károly fotós barátom azt mondta, hogy ő nem szeret tárlatokat készíteni, nem értettem. Ma már igen. Rengeteg munka, ami nem közvetlenül a fotózáshoz kapcsolódik: képkerezés, feliratok elkészítése, a kiállítás megrendezése, stb. Ez egy idő után unalmas. Picit így van ez az operával is: amíg az ember eljut a színpadra, addig sok mindenen kell keresztüljárnia magát, és ez bizony nem mindig okoz örömet.

Mióta fotózik és hogyan kezdődött ez a szerelem?

Gyerekkoromban kezdtem a nővérem régi gépével. Az első vizsgánként a képeket, az első egészen ügyesek voltak, aztán elkezdett romlani a színvonal, és amelyeket a gimnazista éveimben készítettem, majd első olaszországi ösztöndíjam idején, az 1980-as évek közepén, azokat ma már szégyellem. Egyszer egy rokon társaságban Ádám András fiamat megkérdezte: „Mi leszel, ha nagy leszel?” A kisfiam fantasztikus választ adott: operarendező és fotóművész akar lenni! Ettől rettentően elszégyelltem magam, mert tudtam, hogy egyre rosszabbul fotózom, viszont a gyerek azt hiszi, jó fényképész vagyok. Mi leszel, ha

megnő, és rájön, milyen pocsekok a képeim? Sikerült hozzájutnom egy komolyabb géphez, és úgy döntöttem, meg kell tanulnom fotózni. Megvettem az első Nikon-gépet, kimentünk Velencébe, ott elkezdtem fotózni. Megtanultam az új gépet kezelni, és amikor előhívás után megkaptam a laborból a nyár képeit, megdöbbentem, mert egészen más szint volt. Végképp elkaptam a gépszíj, és azóta fényképezek, immár 25 éve.

Lehet párhuzamot vonni a rendezés és a fényképezés között?

A fotózás kiegészíti a színpadi munkámat, a látásmódot nagyban pallérozza: a fényképet is komponálni kell, mint a színpadi akciót. A színpadi munka is nyilván visszahat a fényképezésre, nálam – amint néhány kritika meg is jegyezte – a kettő együtt haladt és halad.

Előadásairól is készít felvételeket?

A próbákról nem én készítem, ezzel mindig az asszisztensem bízom meg. Én is voltam rendezőasszisztens: úgy gondolom, rossz voltam, csak ügyesen titkoltam. Mindig azon járt a fejem, én miként rendezném meg a jelenetet. Ha az asszisztens a saját megoldásain spekulál, azt jelen-

→ **Ott voltam Pavarotti századik, majd kétszázadik koncertjén, belülről láttam a folyamatot, és szerintem a sorozat művészi szempontból nem tett jót neki. Az ismeretségét megemelte, de a művészi teljesítményét nem.**

ti, alkalmatlan a munkára. Mikó Andrásnak voltam annak idején az asszisztense, és rájöttem, van még egy óriási bajom: a rendező nem küld el kávéért. Akit nem küld el a rendezője kávéért, az nem jó asszisztens. A Magyar Állami Operaház főrendezője magam ment a büfébe, és nem engem küldött! Beláttam, ez így nem lesz jó,

→ Kürthy András

Kürthy András Ruzitska József-díjas operarendező Budapesten született 1953-ban. Az Eötvös Loránd Tudományegyetemen végzett, színművészeti és zenei tanulmányait Budapesten, Rómában és Milánóban folytatta. Több világhírű darab, opera és musical rendezője. 1985-től 1992-ig a Magyar Állami Operaház tagja volt, először rendezőasszisztensként, majd dramaturgként, végül műsorigazgatóként.

Kürthy András kedvenc városában, Rómában

jobb, ha megtanulom, amit lehet, például azt, hogyan nem szeretnék rendezni. A lényeg az, hogy az asszisztensi munka egy nagyon speciális és nehéz feladat, ugyanis, amint Nádasdy Kálmán mondta annak idején: „Nagy baj, ha a rendezőasszisztens rendező akar lenni. De az is nagy baj, ha nem akar...” Ezért is döntöttem úgy, fotózzon az asszisztens, nekem más dolgom van a próbák alatt. Meglepő módon sokszor egészen jó fényképek is készültek így. Az előadásokról készült képek jelentős része viszont tőlem származik.

A hetvenes években volt kamazs, majd fiatalember, amikor a rock and roll majd a diszkóház dúlt. Ön hogyan viszonyult az e fajta zenéhez?

Sehogy. Amikor megszülettem, édesapám már a hatvanadik életéve közelében járt, édes-

anyám is idősebb volt, mint a korosztályom nagyszülei. Szüleimnek operabérletük volt, jártam velük az előadásokra, kialakult az e fajta zene iránti érdeklődésem, és ebbe nem tudott belezavarni a rock meg a beatzene. Ami viszont bizonyos mértékben máig megmaradt, az olasz dal szeretete. Nem Eros Ramazzottira gondolok, hanem Domenico Modugno-ra vagy másokra abból a korszakból. Modugno jelentős alkotó volt dalszerzőként és előadóként is, ő és a hozzá hasonló „cantautorék” érdekelnek, és máig gyakran hallgatom is őket.

Néhány éve Kolozsváron egy beszélgető esten úgy fogalmazott, „a próbákat is általában úgy kezdem, hogy elmondom az énekesnek: nem azért írta Verdi az Aidát, hogy ön elénekelje, hanem azért éneklie ön, mert Verdi megírta.” Több világsztárral dolgozott. Másképp kell viszonyulni egy hírességhez, illetve egy feltörekvő fiatal énekeshez?

Tapasztalatom szerint az igazán jelentős művészek és a kezdők között elég sok hasonlóság van. Nem a most felkapott sztárokról beszélek, hanem a régebbiekről, de velük is óvatosan bánnék, hiszen amit ma Plácido Domingo tesz, az már messze van attól, amiért sok évvel ezelőtt

megszerettük. Az természetes, hogy a hangja már nem ugyanaz, de ő is felült a reklámvonalra, és olyasmivel foglalkozik – például vezényel –, amivel nem kellene. Életkorát tekintve ugyan a régiiek közé tartozik, de ő alkalmazkodott az új trendhez, amiben én nem hiszek. A probléma ott kezdődik, ha valakiből eleve hiányzik az alázat. Az igazán nagyokban ez megvan a mű vagy a szerző iránt. Ilyen formán könnyű velük dolgozni. Akikkel nehezebb, az a középkategória. Főleg, ha az illető olyan szakaszban van, amikor a hang már nem fut annyira, és érzi a hangproblémák jelentkezését. Tehát az igazán nagyokkal és a megfelelő hozzáállású fiatalokkal a munka hasonló.

Szervezte, rendezte a három tenor, Domingo, Pavarotti, Carreras koncertjeit, amelyek világsztároló események voltak. Mekkora kihívást jelentett összehozni ezeket a koncerteket?

Rudas Tibor producer révén kerültem a koncertsorozatba, ő nyilatkozta a három tenor Los Angeles-i fellépése után, hogy az volt az évszázad koncertje. Szerintem művészi szempontból nem volt kiemelkedő a sorozat. Abban viszont hiszek, hogyha a 60 ezer emberből, aki ott volt a koncerten, valaki másnap bement egy Los Angeles-i lemezboltba, és megvette a lemezt vagy a videót, vagy elkezdett érdeklődni a komolyzene iránt, akkor már megérte. Ott voltam Pavarotti századik, majd kétszázadik koncertjén, belülről láttam a folyamatot, és szerintem a sorozat művészi szempontból nem tett jót neki. Az ismeretségét megemelte, de a művészi teljesítményét nem. A sorozatgyártás nem képzőművészeti, hanem iparművészeti kategória, még ha ezt Picasso vagy Dali teszi is. Nincs ez másképpen a zenében sem. Így volt ez a Három tenor koncertekkel is: óriási népszerűséget szerzett nekik, de voltak árnyoldalai is. Aki csak ilyeneken nő fel, 90 perc alatt hall egy csomó gyönyörű áriát, aztán csalódottan jön ki egy háromórás operaelőadásról, mert abban csak egy vagy kettő van.

Mennyire vált hasznukra ezen operaénekeseknek, hogy rocksztárokkal együtt koncerteztek?

Semennyire. Ennek a történetét sajnos közelről volt alkalmam megtapasztalni. Pavarotti kezdte el azért, mert akkoriban jött össze a második feleségével, Nicoletta Mantovanival, akít abból a korszakából ismerem, amikor még csak Pavarotti titkárnője volt. Ezek

Erdélyi Napló

Megjelenik minden csütörtökön.
Kiadó: Prima Press Kft.
535600 Székelyudvarhely,
Bethlen Gábor u. 55.
tel.: 0266-218361
ISSN: 1223-1223

Felelős szerkesztő: Makkay József

Ügyvezető: Nemes László

Lapszerkesztők: Nánó Csaba, Somogyi Botond

Főmunkatársak: Borbély Zsolt Attila, Csermák Zoltán, Sütő Éva

Hetilapunk a Krónika és a Székelyhon napilapok csütörtöki lapszámában jelenik meg.

- Az (X)-szignóval ellátott szövegek fizetett reklámok, közlemények.
- A megjelent írások nem feltétlenül a szerkesztőség véleményét tükrözik!
- Szerkesztőségünk fenntartja a jogot, hogy a beérkezett levelek és másféle írások közléséről döntsön.
- Kéziratokat nem őrzünk meg, és nem küldünk vissza!

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

400027 Kolozsvár, Regele Ferdinand (volt Wesselényi) utca 37. szám, 14. lakrész
tel.: 0264-705205, 0264-705215
e-mail cím: office@erdelyinaplo.ro

Honlap: www.erdelyinaplo.ro
Hirdetésfelvétel és terjesztés a fenti címen hétköznap 8–16 óra között.